

Nærings- og fiskeridepartementet
14.05.18

Oslo

Høringsvar fra Natur og Ungdom – Sjarkflåtens rolle i et fremtidsrettet kvotesystem (Drøftningsnotat for høring)

I Jeløya-erklæringa heter det at regjeringa vil vurdere nye tiltak som kan bidra med rekruttering i næringen og arbeide for at det blir skapt større verdier av hver kilo fisk. Å åpne for strukturering i den mest miljøvennlige flåtegruppa, som er en viktig rekrutteringsvei for ungdom og som har lavest klimagassutslipp per kilo fangst, går imot både disse målene og Norges klimamål.

Hva er formålet med videre strukturering?

Natur og Ungdom mener høringsnotatet ikke gir god nok forklaring av formålet med videre strukturering. Strukturering fører ikke til særlig reduksjon i fangstkapasiteten og ikke til økt lønnsomhet om man ser på verdiskapningen for samfunnet. De andre positive effektene som nevnes i høringsnotatet er sikkerhet og arbeidsmiljø, men det er andre måter å oppnå dette enn å redusere antall båter i sjarkflåten. Formålet man står igjen med da er de økonomiske incentivene bak fartøyeiernes ønske om å rasjonalisere driften. Å gjøre disse endringene for at noen få skal tjene seg rikere på felleskapets ressurser, går imot Havressursloven og Deltakerloven, når slike hensyn går på bekostning av kystsamfunn og folks mulighet til å etablere seg som fiskere.

Konsekvenser for rekrutteringen til fiskeryrket

Kvotesystemet er ikke «rustet til å møte dagens og fremtidens utfordringer» hvis det stenger ungdom ute av næringa. Den høye kvoteprisen i andre flåtegrupper som resultat av strukturering, er en stor inngangsbarriere for ungdom, og kvotepris bør vies mer oppmerksomhet når konsekvensene av strukturering vurderes. Det er ikke de som selger seg ut av næringa (og tar pengene ut av næringa) som skal tjene på et fremtidsrettet kvotesystem, det er de som kommer inn i næringa i dag og i fremtiden, høster av felleskapets ressurser, og skaper aktivitet langs kysten. Og det er ikke tilgang på kapital som skal bestemme hvem som skal få tillatelse til å høste av våre felles ressurser.

Klimagassutslipp fra fiskeflåten

Det er vanskelig å forstå hvordan departementet kan presentere tanker om et fremtidsrettet kvotesystem uten å se på hva dette har å si for CO₂-utslippene fra fiskeriene. Klimagassutslippene fra fiskeflåten er like høye som innenriks flytrafikk. De minste kystfiskefartøyene har langt lavere drivstofforbruk enn større fartøy, og det er feilslått klimapolitikk å redusere andelen som fiskes av de minste båtene.

I dag tjener først og fremst store båter på å få refundert drivstoffavgiftene, og når store båter har et langt høyere drivstofforbruk per kilo fisk er dette i praksis en subsidiering av de mest miljøfiendtlige fiskemetodene. Natur og Ungdom er svært positive til at regjeringen i Jeløya-erklæringa skriver at CO₂-avgiften må gjelde for fiskeflåten også. Vi håper det innføres full grunnavgift og CO₂-avgift på bruk av mineralolje til fiske og fangst, og at bortfall av drivstoffsubsidier kompenseres med økt fiskarfradrag.

Dårligere råstoffkvalitet og lavere verdiskapning

Med større kvote per sjark, vil det åpne for mindre fokus på å skape mest verdi ut av fangsten, og heller på å greie å fiske hele kvota. I dag er det de strukturerte fartøyene som har utfordringer med råstoffkvalitet. Det er stor forskjell på kvalitet og miljøpåvirkning av de ulike redskapene i kystfiskeflåten. De passive redskapene som lina, juksa og garn må størst mulig grad benyttes, og snurrevad må regnes som et aktivt redskap.

Det brukes mange ulike metoder for å måle lønnsomhet i fiskeriene. Verdiskapningen vi ønsker fra fiskeriene er ikke at det skapes flere milliardærer eller investeres mange millioner i kvoter og tas opp enorme lån. Verdiskapningen vi ønsker er sysselsetting i kystsamfunn og lokal bearbeiding av råstoff med høy kvalitet til god pris. En utfordring vi ser når lønnsomhet skal regnes, er at lønn til sjarkfiskere regnes som en utgift, når dette er en del av verdiskapninga. En annen bekymring er at en grunn til det i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelser er så stor lønnsomhet for strukturerte båter, er at salg av kvoter kan regnes som driftsinntekt.

Om dagens sjarkflåte

Det er en utfordring i dag med eldre fartøy som ikke har god nok sikkerhet, arbeidsmiljø eller fangstbehandling. Men det er ikke nødvendig å åpne for kjøp og salg av kvoter for å øke sikkerheten og arbeidsmiljøet om bord i sjarkflåten. Det gjøres stadig utbedringer av fiskefartøy, og det bør være mulig med en kondemneringsordning heller enn strukturering for å modernisere flåten. I stedet for å bruke mye midler på kvotekjøp, bør framtidens sjarkfisker bruke penger på å øke kvaliteten på fangsten for økt verdiskapning, og investere i grønn teknologi og fornying av flåten. Å øke gjeldsgraden og kvoteprisene vil ikke gi mer rom for flåtefornyning. Med høyere gjeldsgrad vil det bli større press på å fiske mer, som kan øke juks og hindre at man tar hensyn til sikkerhet.

Når en flåtegruppe er energieffektiv, skånsom mot havbunn og bestander, gir best råstoffkvalitet og mest lokale ringvirkninger, bør dette være flåtegruppen som tjener på et fremtidsrettet kvotesystem. Men i modellene med strukturering som presenteres her, er det den minste flåten som kommer tapende ut.

Konkrete anbefalinger

- Å gå over til faktisk lengde vil være en viktig forenkling. Da er det viktig at også grensa på 21 meter bevares. Kvotene som flyttes oppover på grunn av faktisk lengde, bør ikke kunne inngå i struktureringa i flåtegruppa den ender i. I gjennomgangen av kvotesystemet bør man vurdere om lengde er den riktige metoden for å inndele i flåtegrupper heller enn lasteromskapasitet.
- Det må overføres kvoter fra havfiskeflåten. Dagens bruk av trålere er gammeldags. Man kan ikke forsvare at 6 trålerne har så stor andel av kvotene, når de ikke oppfyller samfunnsoppdraget om å forsyne landindustrien med råstoff når kystflåten ikke har tilgang på råstoff. Da har vi ikke lenger noen grunn til at fisket skal foregå med trålere med enormt klimagassutslipp, dårlig råstoffkvalitet, lite selektive redskaper som skader havbunn, og som gir lite lokale ringvirkninger.
- Kvotesystemet må i større grad bidra til rekruttering. Avkortning på kvoter kan for eksempel gå til rekruttering. Rekrutteringskvoter kan gis på låns til unge fiskere i for eksempel 10 år, og på den måten kan lik mengde kvoter gi en inngang til fiskeryrket for langt flere fiskere.
- Det trengs tiltak for at fartøy ikke kan ha større kvoter enn de kan håndtere på en måte som gir god råstoffkvalitet.

Vennlig hilsen

Therese Hugstmyr Woie
Sentralstyremedlem i Natur og Ungdom